

ИВАН ЮХНОВСКИ

**ЗА БЪЛГАРСКАТА НАУКА,
ЗА БЪЛГАРСКАТА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ
И НЕЩО ЛИЧНО**

IVAN JUCHNOVSKI

**ABOUT THE BULGARIAN SCIENCE,
ABOUT BULGARIAN ACADEMY OF SCIENCES
AND SOMETHING PERSONAL**

Texts published by the author
2003-2017

Sofia • 2017

Prof. Marin Drinov Publishing House of Bulgarian Academy of Sciences

ИВАН ЮХНОВСКИ

**ЗА БЪЛГАРСКАТА НАУКА,
ЗА БЪЛГАРСКАТА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ
И НЕЩО ЛИЧНО**

Публични текстове на автора и документи
2003–2017

София • 2017

Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“

Четиринадесет години след първия сборник на акад. Иван Юхновски - „За българската наука и Българската академия на науките“ (2003) пред читателите е следващ подобен сборник с негови публични изяви, обхващащ периода 2003-2017 г. Бившият председател на БАН, известен изследовател в областта на органичната химия, е вероятно единственият учен у нас, който от 1989 г. и досега следи в най-големи подробности промените, извършващи се в областта на науката у нас и в Европа, и е пряк и деен участник в нейната защита и в трудната борба за нейното развитие в условията на продължаващ с години финансов недоимък и пренебрежение от страна на държавата. Затова неговите интервюта и статии в различни медии, участията му в парламентарни дебати, изказванията му по различни поводи, свързани с научните изследвания и с духовността изобщо, са своеобразна летопис на случващото се с науката у нас през последните години. По тази причина подобен сборник, наситен с факти и оценки за събития и процеси, е интересен както за изкушените в областта на науката, така и за широката публика, която не познава в детайли тази тематика.

За разлика от първата книга на автора, този път в сборника са включени и някои данни от личната му съвсем не безоблачна биография с цел да бъдат разбрани по-дълбоко философията и отношението му към науката или пък за да бъдат опровергани неистини, лансирани съзнателно от немногобройни, но кресливи недоброжелатели. Впрочем, всяка личност, която има почитеността и доблестта да говори това, което мисли, без да робува на конюнктури и задкулисия, на личен меркантилен или друг интерес, среща съпротивата на мътилката в смутни времена. Не всеки в днешно време осъзнава напълно смисъла на думите: „Ученият трябва да мисли почитено“. Читателят сам може да си направи изводите, когато прочете тази книга.

И не на последно място - немалко от текстовете са свързани с друга страст на автора - категоричното неприяние на лъженауката и на конкретни нейни изяви у нас, които връщат манталитета на нацията към едно Средновековие, неприлично за XXI век. И така - целта при подбора на включените текстове бе възможно най-пълно да бъде представена идеята на автора, която той отстоява неизменно - че науката и ученията в България са достатъчно конкурентоспособни и трябва да се развиват според европейските правила за приоритет на знанието в обществото. И че препятствията, които се създават изкуствено срещу тях, спъват духовното и материалното развитие на България като достойна и суверенна държава.

От съставителя

- © Иван Николов Юхновски, автор, 2017
- © Велюана Гаврилова Христова, съставител, 2017
- © Константин Атанасов Жеков, художник на корицата, 2017
- © Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“, 2017

ISBN 978-954-322-903-1

СЪДЪРЖАНИЕ

- От съставителя / 5
- Уводни думи / 9
- Ученият трябва да мисли почтено / 13
- Въведение към книгата на Е. П. Кругляков „Плагнешки учени“ / 16
- Народът върви напред въпреки политиците / 22
- Науката е производителна сила само там, където има пазарна икономика / 26
- Слово за 134-ата годишнина на БАН / 33
- Дай, Боже, да разберем, че сме образовано общество / 39
- БАН не наказва учени за медийни изяви / 44
- Слово пред Общото събрание на БАН / 48
- Да мислим повече за България / 54
- БАН ще прави за държавата това, което другите не могат / 59
- Да правим това, което другите не могат / 64
- Ден на духовно извисяване и единение / 68
- Слово за 24 май / 69
- Науката не е самотно цвете в лехата / 74
- Слово за 135-ата годишнина на БАН / 79
- Бъдещето е на просветените / 85
- Парите, които дава държавата за наука, стигат само за заплати / 93
- Антиподът на науката / 99
- ДС ни притискаше да лекуваме рак с мишеморка / 107
- Антиподът на знанието / 111
- Врачки искат да ги направим академици / 117
- Доклад на Националния форум „Науката в България“ / 121
- Слово в Националния археологически музей при БАН по случай 100-годишнината от първата експозиция / 138
- Науката е моторът на икономиката / 140
- Учените предлагат, но политиците решават / 147
- Интервю пред Вера Мутафчиева / 154
- Слово за 136-ата годишнина на БАН / 181
- Из слово пред Академичния съвет на Химико-технологичния и металургичен университет / 188
- БАН отровил Георги Марков? Абсурд! / 193
- Не се отчайваме лесно... / 200

- Слово за 137-ата годишнина на БАН / 207
- За науката е време да говорим с реални данни и да се оценяваме с „поглед отвън“ / 216
- Руснакът Акимов е шарлатанин / 222
- Изказване пред Комисията по образованието и науката в 40-ото народно събрание при обсъждането на бюджета за 2007 г. / 223
- Тези, които искат закриването на БАН, погражават на Чаушеску / 226
- Фалшифицирането на историята не е европейска идея / 231
- Бизнесът е така далеч от науката / 232
- Акад. Иван Юхновски, председател на БАН: „Когато трябва да се режат ракети, сецат се за Академията“ / 236
- Условията за науката у нас не са европейски / 238
- Слово за 24 май / 245
- Стъпваме от локва в локва / 252
- Мандатността е една безподобна глупост / 257
- Защо хулите водещите научни институции в България? / 259
- Слово за 138-ата годишнина на БАН / 264
- Изказване пред Комисията по образованието и науката в 40-ото народно събрание при обсъждане на бюджета за 2008 г. / 274
- Очаква ни нов бум на миграция / 281
- Встъпителни думи към Националната научна конференция за диференциация и интеграция на науките / 286
- Боря се за кауза, не за пост / 289
- До Общото събрание на БАН за подаването на оставка от поста Председател на БАН / 296
- Пречиш, защото светиш / 301
- Посягате на БАН? След години ще сте национални предатели! / 304
- Нашата работа не е на улиците, нашата работа е в лабораториите / 309
- Изказване в заседанието на Комисията по образованието, науката и въпросите на децата, младежта и спорта в НС / 312
- Стенограма от среща с академиците и член-кореспондентите по покана на министър Сергей Игнатов / 315
- Моето кредо винаги е било, че и утре е ден за борба / 321
- Изказване пред Комисията по образованието, науката и въпросите на децата, младежта и спорта в НС / 329

- Увод към книгата на акад. Иван Юхновски „Новата система и минималните държавни изисквания за хабилитиране и атестиране на учените от университетите и научните организации в Румъния 2011 г.“ / 332
- Изказване на заседание на Парламентарната комисия по образование, наука и въпросите на децата, младежта и спорта във връзка с дейността на фонд „Научни изследвания“ / 333
- Новите технологии нямат отговорност за „маймуната“ с автомат / 336
- Изказване пред Комисията по образование и наука в НС / 341
- Изказване пред Комисията по образование и наука в НС / 343
- Питам: Колко задачи поставиха просветените правителства пред учените? / 347
- Нелепи измислици за Българската академия на науките и изкуствата / 355
- Новите технологии нямат отговорност за „маймуната“ с автомат / 358
- Случаят БАНИ / 359
- Трябва ли да подслаждаме горчивите страници на българската история? / 364
- Историческата истина трябва да се уважава / 367
- Приоритетът е само на думи, без финансова подкрепа / 371
- Изказване в Комисията по образованието и науката на НС при приемането на бюджет 2017 г. / 377
- Изказване пред Комисията по образованието и науката на НС при обсъждането на проекти за изменение на Закона за развитието на академичния състав / 378
- Три допълнителни и неслучайни акцента / 380

УВОДНИ ДУМИ

Настоящият сборник от мои публични текстове обхваща периода 2003-2017 г. и е продължение на аналогичен сборник, издаден през 2003 г. под заглавието „За българската наука и Българската академия на науките“.

През изминалите 14 години се случиха не малко важни събития в живота на българската наука и на Българската академия на науките. Бе направен опит да бъде смазана и разрушена Академията чрез катастрофална промяна на Закона за БАН и осакатяване на бюджетната ѝ субсидия, а научната общност на България започна да понася щетите, предизвикани от Закона за израстване на академичния състав.

В началото на 2008 г. бях избран за четвърти път с таен вот и 79% от гласовете на членовете на Общото събрание на БАН за Председател на Академията. Един месец по-късно се оттеглих, защото не можех и не исках да бъда мишена за нападки срещу нашата Академия, обвиняван в това, че навърших 70 години, а и защото сметнах, че вече не мога да ѝ бъда достатъчно полезен.

От моята оставка са минали 9 години, но времето не можа да ме направи по-безразличен към битието на науката у нас и към живота на БАН. С всички свои публични изяви и през последните години съм се стремил да допринеса за правилното обществено възприемане на науката у нас и на БАН, за справедливата оценка на труда на бедния наш учен и срещу засилването на проявите на лъженауката у нас. Тези изказвания са направени на важни форуми, в Комисията за образованието и науката в Народното събрание или са интервюта и статии по важни въпроси за защита на науката и Българската академия на науките. Вярвам, че са предизвикали определен обществен резонанс. Всички представени в книгата материали са публикувани - в пресата, в сайтовете на съответните медии, в стенографските протоколи на Народното събрание или в информационните издания на БАН, така че това са и своеобразни исторически документи. В няколко акцента са представени документи, опровергаващи напълно някои злонамерени, но все още тиражирани твърдения относно личността ми и моята дейност.

За съжаление, някои от особено важните негативни явления, възникнали преди 6-7 години, още не са преодолени и продължават да ерозират българската научна общественост - не са приети крайно необходимите разумни минимални гържавни изисквания за заемане на научни длъжности, а бюджетното финансиране на БАН все още не може да достигне нивото си от 2008-2009 г. Може би съставената и издадена от мен през 2012 г. книга с редица закони и правилници за преодоляването на инфлацията в научните звания и степени в Румъния е била полезна като добър чужд опит и за твърде закъсняващите аналогични усилия в България.

Искам да вярвам обаче, че по-младите ни колеги знаят, че БЕЗ БОРБА НЯМА ПОБЕДА и това ще поддържа нашия оптимизъм в общите усилия за извоюване на заслужено достойно място на науката и нейния най-голям храм - Българската академия на науките, в нашата Родина.

Акад. Иван Юхновски

юли, 2017 г.

ИВАН ЮХНОВСКИ
ЗА БЪЛГАРСКАТА НАУКА,
ЗА БЪЛГАРСКАТА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ
И НЕЩО ЛИЧНО

Българска
Първо издание

Съставител *Велиана Христова*
Художник на корицата *Константин Жеков*
Графичен дизайнер *инж. Валентин Георгиев*

Формат 167x237 mm
Печатни коли 25 + 1 п.к. цв. прил.

Печатница на Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“
1113 София, ул. „Акад. Г. Бончев“, бл. 5

www.baspress.com

ISBN 978-954-322-903-1